Nepal Bhasa

El **nepal bhasa** o **newar de Katmandú** és un dels idiomes principals del Nepal. També se'l coneix com a:

- नेपाल भाषा (nepāl bhāśā) que literalment seria *idioma nepalès*,
- **newar**
- **newah bhaye**
- **newarí**.

Era la llengua oficial del Nepal sota la dinastia dels Malla fins al Segle XVIII, quan els Gurkha, dirigits per Prithivî Nârâyan Shâh, van envair la vall de Katmandú.

Malgrat que "Nepal Bhasa" significa literalment "idioma nepalès", no és la mateixa llengua que el nepalès (en devanagari: नेपाली), que és la llengua oficial del Nepal. Aquests dos idiomes pertanyen a famílies lingüístiques diferents (el Nepal Bhasa a la família sinotibetana, en canvi, el nepalès, a la família indoeuropea), tot i que, a causa del contacte lingüístic durant segles, hi ha un important nombre de manlleus. Ambdues llengües són oficials a la ciutat de Katmandú.

És una de les aproximadament 500 llengües sinotibetanes, i pertany a la branca tibetano-birmana d'aquesta família. Compta amb 825.458 parlants al Nepal.[1] És escrita des del Segle XII. L'alfabet utilitzat de manera més comuna actualment per a aquesta llengua és el devanāgarī.

Els néwars són originaris de la vall de Katmandú (en nepalès *Kathmandu* , en néwar *Yem*). Sota la regència dels Rânâ fins al 1950, el néwar estava prohibit i actualment és en declivi constant.

Nepal Bhasa

नेवाः भाय् i नेवाः भाय् (Newah Bhaaye)

Tipus	llengua, llengua viva i llengua definitivament amenaçada
Parlants	
Parlants nadius	1.000.000
Parlat a	Nepal i Índia
Autòcton de	Poble Newar, Bihar, Sikkim, Bengala Occidental i Zona de Bagmati
Classificació lingüística	
	llengua humana llengües sinoaustronèsiques llengües sinotibetanes llengües himalaienques llengües mahakiranti llengües newari-thangmi
Característiques	
Sistema d'escriptura	devanagari i Alfabet ranjana
Nivell de vulnerabilitat	3 en perill
Codis	
ISO 639-2	new
ISO 639-3	new (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=new)
Glottolog	newa1247 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/newa1247)
Ethnologue.com	new (http://www.ethnologue.com/language/new)
UNESCO	1117 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-1117.html)
IETF	new

Contingut

Escriptura

Dialectes

Aspectes històrics, socials i culturals

Distribució geogràfica

Història i desenvolupament
Referències
Enllaços externs

Escriptura

El nepal bhasa és l'única llengua d'aquesta família que s'escriu actualment utilitzant l'alfabet devanagari. Històricament s'han utilitzat diversos abugides (alfabets, o alfasilabaris) per escriure en nepal bhasa, principalment el ranjana (des del segle XI fins a mitjan segle XX), però també n'hi ha d'altres, entre ells:

- brahmí
- gupta
- prachalit
- bhujimol
- devanagari
- golmol

Totes les escriptures van d'esquerra a dreta, i estan formades per dos sistemes separats de caràcters, un per a vocals i un altre per a consonants. L'alfabet brahmi és la més antiga d'aquestes escriptures. La resta de les escriptures en deriven. L'escriptura devanagari és la més usada actualment perquè és l'oficial al Nepal i perquè es fa servir extensament en la veïna Índia. L'escriptura ranjana, la més usada en èpoques antigues, està experimentant un renaixement a causa del seu reconeixement cultural recent. L'escriptura prachalit (que és similar al devanagari) també es fa servir actualment. Les escriptures brahmi i golmol gairebé ja no s'utilitzen actualment.

Dialectes

Els dialectes principals del nepal bhasa són:[2] * dolkhali (també conegut com a dolakha).

- sindhupalchowk pahri (també conegut com a pahri o pahari).
- totali
- citlang
- Kathmandu-Patan-Kirtipur (també conegut com a Yen-Yala-Kyepu Bhaaye (ञ - यल - क्येपु भाय्)).
- Baktapur (també conegut com a Khwapa Bhaaye (ख्वप: भाय्))
- Baglung

A més d'aquests dialectes, hi ha alguns subdialectes parlats a la vall de Katmandú i altres parts del Nepal. Aquests subdialectes es parlen en llogarrets circumdants de Katmandú, Patan, Bhaktapur, Citlang i Dolakha. El dialecte parlat a Bandipur és la forma més antiga de khwapa bhaaye. El dialecte parlat a Chainpur, Bhojpur, Terathum, i Palpa es relaciona amb el de Katmandú i Patan. El dialecte parlat a Ridi, Baglung i Arughat és més proper al de Bhaktapur.

Aspectes històrics, socials i culturals

Distribució geogràfica

El idioma és parlat per aproximadament un milió de persones, segons el cens de 2001. < ref name=ref_duplicada_1/> Adicionalment, el parlen alguns milers de persones fora del Nepal.

- Al Nepal: vall de Katmandú (àrea metropolitana de Katmandú, àrea metropolitana de Lalitpur, Municipalitat de Bhaktapur, Municipalitat de Kirtipur, Municipalitat de Thimi), Dolakha, Banepa, Dhulikhel, Bhimphedi (Makwanpur), Panauti, Palpa, Trishuli, Nuwakot, Bhojpur, Biratnagar, Baglung, Bandipur, Birgunj, Hetaunda, i altres ciutats importants.
- A l'Índia: Sikkim, Oest de Bengala, Bettiah, Andamans.
- En el Tibet: Khasa.

Història i desenvolupament

El newari clàssic és el nom utilitzat per a la forma literària anterior a 1850 del newar de Kathmandú. Encara que actualment no és una varietat usada col·loquialment, és una llengua origen important per als historiadors i els estudis lingüístics.

La major part de les llengües tibeto-birmanes de l'Índia i el Nepal han tingut molts segles de contacte amb les llengües indoaries, aquest veïnatge ha fet que el substantiu desenvolupi una inflexió gramatical, un tret típic de les llengües indoeuropeues, però extremadament rar entre les llengües sinotibetanas.

Referències

1. Ethnologue report for language code:new, Population (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=new)
2. Ethnologue report for language code:new, Dialects (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=new)

Enllaços externs

- Editable Online Nepal Bhasa dictionary (http://www.newawiki.org/dhuku)

A Wikimedia Commons (https://commons.wikimedia.org/wiki/P%C3%A0gina_principal?uselang=ca) hi ha contingut multimèdia relatiu a: ***Nepal Bhasa***

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Nepal_Bhasa&oldid=21108944»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 11 maig 2019 a les 10:03.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.